

УДК 94:796/799](477)''.../20''(073)

Андрій Сова

д-р іст. наук, доц.,
доцент кафедри олімпійської освіти
Львівський державний університет фізичної культури
імені Івана Боберського

НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА «УКРАЇНСЬКА ТІЛОВИХОВНА ТРАДИЦІЯ» – ВАЖЛИВА СКЛАДОВА ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ФАКУЛЬТЕТУ ТУРИЗМУ ЛДУФК ІМЕНІ ІВАНА БОБЕРСЬКОГО

У 2021–2022 навчальному році у Львівському державному університеті фізичної культури імені Івана Боберського для аспірантів та здобувачів за спеціальністю 242 «Туризм» було введено нову навчальну дисципліну «Українська тіловиховна традиція». Метою викладання цієї дисципліни є формування системи знань з історії українського тіловиховання від появи людини на українських землях до початку ХХІ ст. Основна увага приділена українському тіловихованню кінця ХІХ – першої половини ХХ ст., час коли сформувалися основні складові у цій царині людського буття. Завданнями навчальної дисципліни «Українська тіловиховна традиція» є: визначити засади українського тіловиховання, виникнення, тенденції розвитку та основні закономірності функціонування; розглянути багатовікову історію українського тіловиховання, розкрити основні етапи його розвитку, проаналізувати творчу спадщину провідних діячів та виокремити ключові питання актуальні для сьогодення; сприяти збагаченню духовного світу аспірантів та здобувачів, зростанню їх інтересу до самостійного творчого осмислення історичної спадщини українського тіловиховання.

Програма навчальної дисципліни «Українська тіловиховна традиція» охопила дев'ять тем: 1) «Українська тіловиховна традиція як навчальна дисципліна», 2) «Національні традиції тіловиховання: від витоків до кінця VIII ст.», 3) «Українська тіловиховна традиція у IX–XVIII ст.», 4) «Гімнастично-спортивний рух на українських землях у кінці XIX ст. – 1914 р.», 5) «Іван Боберський – основоположник українського тіловиховання», 6) «Гімнастично-спортивний рух на українських землях у роки Першої світової війни та Української національної революції 1917–1923 рр.», 7) «Розвиток українських тіловиховних товариств у міжвоєнну добу та в роки Другої світової війни», 8) «Українські тіловиховні товариства української діаспори», 9) «Провідні діячі українського тіловиховання, їх наукові та теоретико-методичні праці». Наприклад, у п'ятій темі «Іван Боберський – основоположник українського тіловиховання» розкрито основні віхи його життя, педагогічну працю, діяльність в українському гімнастично-спортивному товаристві «Сокил» у Львові, Галичині та українській діаспорі; діяльність як організатора тіловиховних товариств та популяризатора різних видів спорту, творчу спадщину.

З метою кращого засвоєння матеріалу навчального курсу «Українська тіловиховна традиція», ефективної організації самостійної роботи, крім лекційних та семінарських занять, аспірантам та здобувачам було запропоновано виконати творчу індивідуальну роботу, що мала пошуковий і аналітичний характер. Її підготовка сприяла кращому засвоєнню навчального матеріалу, формувала творчий підхід, критичність мислення та мала практичне застосування. Індивідуальна робота за проблематикою дисципліни передбачала розробку та презентацію екскурсійного маршруту в межах запропонованої теми «Український спортивний Львів (кін. XIX ст. – 1944 р.)».

Львів вже давно став туристичним центром України. Львів'яни та гості міста можуть скористатися послугами туристичних агенцій та окремих екскурсиводів для того щоб краще пізнати історію та традиції Львова від першої згадки 1256 р. до наших днів. Однак, й досі мало є екскурсійних маршрутів, які стосуються виключно історії фізичного виховання й спорту міста Лева (окремі з них були свого часу опрацьовані та представлені викладачами кафедри олімпійської освіти ЛДУФК імені Івана Боберського). Отож, аспіранти та здобувачі, опрацювавши

різні джерела (документи, періодику, фотографії, плани, схеми, топографічні карти, спогади, відеозйомку тощо) та літературу, зробили спробу втілити свої ідеї у життя.

Екскурсійний маршрут міг стосуватися:

1. Видатного діяча українського тіловиховання, спортсмена, який мешкав або перебував якийсь час у Львові (наприклад, Івана Боберського, Альфреда Будзиновського, Петра Франка, Тараса Франка, Степана Гайдучка, Олександра Тисовського, Івана Чмолі, Оксани СухOVERської, Дарії Навроцької, Едварда Жарського, Ярослава Благітки та ін.).
2. Становленню та розвитку окремого виду спорту в українських середовищах Львова.
3. Українських руханкових і спортивних споруд, стадіонів, площ, майданчиків.
4. Діяльності українських руханкових та спортивних товариств.
5. Інших аспектів українського тіловиховання.

Вимоги до індивідуальних робіт були наступними:

1. Форма подачі: презентація. Її обсяг нелімітований, основа умова – розкриття задекларованої теми.
2. У роботі обов'язково вказувалося на кого розраховано розроблений екскурсійний маршрут (наприклад, на школярів, студентів, вчителів фізичного виховання та ін.) та яким способом група буде пересуватися містом (піший маршрут, на велосипедах, автобусі тощо).
3. Презентація мала обов'язково містити: тему; вступ; перелік екскурсійних об'єктів та зазначення адрес; основну частину; висновки; список використаних джерел та літератури.

Загальні зауваги до екскурсійного маршруту були такі: екскурсійна група мала мати найзручніший шлях для пересування від однієї локації (місце знаходження одного чи зосередження кількох екскурсійних об'єктів, де зупиняються для їх огляду) до іншої заздалегідь визначеними дорогами, вулицями та іншими транспортними «шляхами». Головне завдання екскурсійного маршруту – охопити всі відібрані для екскурсії об'єкти та забезпечити їх огляд у тій послідовності, яку передбачає логіка розкриття теми. З-поміж виконаних індивідуальних робіт слід згадати такі: «Львівські адреси Івана Боберського», «Місцями Петра Франка у Львові», «Лижний спорт у Львові (перша третина ХХ ст.)»,

«Спортивна інфраструктура Львова першої половини ХХ ст.», «Основні тіловиховні осередки Львова початку ХХ ст.», «Роман Шухевич – зірка спортивного Львова 1920–30-х рр.». Проведена спільно з аспірантами та здобувачами робота показала скільки невідомих та ще не введених до широкого обігу є матеріалів про український спортивний Львів кін. ХІХ ст. – 1944 р.

Загалом, навчальна дисципліна «Українська тіловиховна традиція» є важливою складовою підготовки фахівців факультету туризму ЛДУФК імені Івана Боберського. Вона спрямована на збагачення і розширення гуманітарної підготовки аспірантів та здобувачів. Такий курс, із певними змінами, можна ввести до освітньо-професійної програми студентів 1–4 курсів факультету туризму ЛДУФК імені Івана Боберського.

Ключові слова: Українська тіловиховна традиція, Львівський державний університет фізичної культури імені Івана Боберського, Іван Боберський, тіловиховання, фізичне виховання, спорт, екскурсійний маршрут.

Список використаних джерел

1. Сова А. Іван Боберський – основоположник української тіловиховної і спортової традиції / Андрій Сова, Ярослав Тимчак; за наук. ред. Євгена Приступи. – Львів : ЛДУФК; Априорі, 2017. – 232 с.
2. Сова А. Іван Боберський: суспільно-культурна, військово-політична та освітньо-виховна діяльність : монографія / Андрій Сова // Інститут українознавства імені Івана Крип'якевича НАН України; Львівський державний університет фізичної культури імені Івана Боберського; Центр незалежних історичних студій. – Львів, 2019. – 512 с.
3. Українська тіловиховна традиція / гол. ред. Андрій Сова. – Львів, 2020. – Вип. 1. – 128 с.
4. Українська тіловиховна традиція : робоча навчальна програма дисципліни за вибором, рівень підготовки – третій (освітньо-науковий), галузь знань – 24 «Сфера обслуговування», спеціальність: 242 «Туризм» / розроб. Сова А. О. – Львів : Простір-М, 2022. – 36 с.